

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์   ปัจจัยที่มีผลต่อความรู้ และการปฏิบัติด้าน โคนมของเกษตรกร
 ในจังหวัดเชียงใหม่

ชื่อผู้เขียน   นาย วิชิต อุทัยวรรณ
 วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต   สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร
 (เกษตรศาสตร์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ :

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นรินทร์ชัย วัฒนพงศ์	ประธานกรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โชค มิเกล็ด	กรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วราภา คุณานพร	กรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดุษฎี ณ ลำปาง	กรรมการ

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบถึง ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านประชากร ได้แก่ อายุ ระยะเวลาในการประกอบอาชีพ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ คือ รายได้สุทธิจากการเลี้ยงโคนม ปัจจัยด้านสังคม ในประเด็น ระดับการศึกษา การเป็นสมาชิกกลุ่ม จำนวนครั้งของการประชุมกลุ่ม ปัจจัยด้านโคนม หมายถึง จำนวนโคนมเพศเมีย สายเลือดโคนมโดยเฉลี่ย และปัจจัยอื่น ๆ คือ ชนิดของอาหารหยาบ การจัดการสุขาภิบาลด้านความสะอาด การจัดการสุขาภิบาลด้านการระบายมูลโค และสิ่งสกปรกอื่น ๆ กับปัจจัยความรู้ การปฏิบัติ ด้านโคนม และปริมาณน้ำนมเฉลี่ย

ประชากรในการศึกษาวิจัย คือ เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมของอำเภอสันกำแพง อำเภอสันทราย และอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 746 ราย เกษตรกรที่เป็นหน่วยศึกษาได้มาจากวิธีการสุ่มตัวอย่างตามระดับชั้นอย่างไม่เป็นสัดส่วน (Non-proportional stratified random sampling) จำนวน 132 ราย (อำเภอสันกำแพง 90 ราย อำเภอสันทราย 25 ราย และอำเภอสารภี 17 ราย) การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้แบบสอบถามไป

สัมภาษณ์เกษตรกรหน่วยศึกษา ที่ผ่านการฝึกอบรมการเลี้ยง ไก่เนื้อจากหน่วยงานใด หน่วยงานหนึ่ง มาแล้ว และเป็นที่ยอมรับของสมาชิกครัวเรือนว่าเป็นผู้เลี้ยง ไก่เนื้อของครัวเรือนนั้น ๆ

จากการศึกษาลักษณะทั่วไปของเกษตรกรผู้เลี้ยง ไก่เนื้อ ใน 3 อำเภอข้างต้น พบว่า จะมีอายุเฉลี่ย 37 ปี ส่วนใหญ่ มีการศึกษาาระดับประถมศึกษา สามในสี่ เป็นสมาชิกกลุ่มสหกรณ์ ไก่เนื้อเชียงใหม่ หรือ อ.ส.ค. และมีรายได้สุทธิจากการเลี้ยง ไก่เนื้อ เฉลี่ย 45,658 บาท/ปี อนึ่ง จากการทดสอบความรู้ และการปฏิบัติด้าน ไก่เนื้อ ปรากฏว่า เกษตรกรได้คะแนนรวมความรู้ ด้าน ไก่เนื้อ เฉลี่ย 22.92 คะแนน และคะแนนรวมการปฏิบัติด้าน ไก่เนื้อ เฉลี่ย 24.58 คะแนน จากคะแนนเต็ม 40 คะแนน

นอกจากนี้ ยังทราบว่า เกษตรกร เลี้ยง ไก่เนื้อเพศเมีย เฉลี่ย 7 ตัว/ฟาร์ม เป็นโคที่ ไรต์เมตต์ เฉลี่ย 3 ตัว/ฟาร์ม โดยฐานนิยมของสายเลือดไก่เนื้อเหล่านี้ อยู่ที่ 75.00 เปอร์เซ็นต์ และได้ปริมาณน้ำนมเฉลี่ย 10.1 กิโลกรัม/ตัว/วัน

ผลจากการวิเคราะห์ถดถอยพหุ แบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) ได้แสดงให้เห็นว่า

(1) ปัจจัยที่มีผลต่อความรู้ด้าน ไก่เนื้อ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ ระดับการศึกษา การเป็นสมาชิกกลุ่ม และรายได้สุทธิจากการเลี้ยง ไก่เนื้อ

(2) ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติด้าน ไก่เนื้อ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ความรู้ ด้าน ไก่เนื้อ และรายได้สุทธิจากการเลี้ยง ไก่เนื้อ

และ (3) ปัจจัยที่มีผลต่อปริมาณน้ำนมเฉลี่ย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ สาย เลือดไก่เนื้อโดยเฉลี่ย และรายได้สุทธิจากการเลี้ยง ไก่เนื้อ

ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ มีข้อเสนอแนะเพื่อส่งเสริม และพัฒนาการเลี้ยง ไก่เนื้อของเกษตรกร ดังนี้

(1) เกษตรกรที่มีระดับการศึกษาต่ำ และเป็นสมาชิกกลุ่ม ไก่เนื้ออื่น ๆ ที่มีใช้กลุ่ม สหกรณ์ หรือ อ.ส.ค. ควรจะได้มีการวางแผนการส่งเสริม ความรู้ด้าน ไก่เนื้อเพิ่มเติม และ ความรู้ที่ส่งเสริมนั้น ควรนำไปสู่การปฏิบัติในสภาพการเลี้ยง ไก่เนื้อของเกษตรกรได้

และ (2) การที่จะส่งเสริมให้เกษตรกรหันมานิยมเลี้ยงโคนมสายเลือดสูงชัน เป็นสิ่งที่ดี เพราะจะมีส่วนทำให้ปริมาณน้ำนมเฉลี่ยสูงชันตามไปด้วย แต่อย่างไรก็ตาม ควรจะได้คำนึงถึงความพร้อมของเกษตรกร และความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมอื่น ๆ ที่เอื้อต่อการเลี้ยงโคนมด้วย

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

Thesis Title Factors Affecting Knowledge and Practices of
Dairy Farmers in Changwat Chiang Mai

Author Mr. Wichit Uthaiwan

M.S. Agricultural Extension

(Agricultural)

Examining Committee :

Assist. Prof. Dr. Narinchai Patanapongsa	Chairman
Assist. Prof. Dr. Choke Mikled	Member
Assist. Prof. Warapa Kunaporn	Member
Assist. Prof. Dusdee Nalampang	Member

Abstract

The purpose of this research was to investigate the relationship between independent and dependent variables of dairy farmers. Independent variables included (1) age of farmer and duration of dairy raising, (2) net income, (3) educational level, group membership, and frequency of attendance to group meetings, (4) number of female dairy cows and average blood of the cows, and (5) kinds of roughage and sanitation of cleaning and dung draining. Dependent variables were knowledge, practices, and average of milk yields.

The samples in this research were 132 dairy farmers of the total number of 746 in Changwat Chiang Mai. They were selected by the non-proportional stratified random sampling method resulting in 90 from Amphur Sankamphaeng, 25 from Amphur Sansai and 17 from Amphur

Saraphi. The data was collected by interviewing the sample who had attended a dairy farming training course.

It was found that the average age of the farmer was 37 years, the majority of them finished primary education, three-fourths were members of a dairy cooperations or dairy promotion organizations and the net earnings from the dairy business was 45, 658 baht/year. Out of the total score of 40, the farmers earned 22.92 of dairy knowledge score and 24.58 of dairy practical score.

For test of significant the research used Stepwise Multiple Regression Analysis. The following results were found :

(1) Knowledge of dairy farming were significantly related with educational level, group membership and net income.

(2) Practices of dairy farming were significantly related with knowledge of dairy farming and net income.

(3) Average milk yields were significantly related with average blood of the cows and net income.

The researcher provided some suggestions to improve the dairy cattle raising as follows :

(1) Dairy farmers who have low educational attainment and those who have not joined dairy cooperations or dairy promotion organizations should be a target of receiving dairy technical information that is suitable to their real situation.

(2) It should be the right direction to promote the dairy farmers to raise higher blood dairy cows because this has been proven to yield more milk; however, the contingency situation and the readiness of the farmers should be taken into consideration.